

Poštovane kolegice i kolege, u prilogu vam dostavljam neka svoja razmišljanja i primjedbe na Pravopis.

Srdačan pozdrav

Branimir Belaj

Poštovani autori Hrvatskoga pravopisa!

Dopustite mi da ovdje dam nekoliko komentara na vaš najnoviji *Hrvatski pravopis*, a iskreno se nadam da će sve biti shvaćeno kao namjera da se *Pravopis* poboljša, unatoč ponekad možda i pomalo zaoštrenom tonu. Nikako mi nije namjera obezvređivati ičiji rad i ne bih volio da to bilo tko na taj način protumači. Osvrnut ću se samo na temeljna pitanja, odnosno na ona koja smatram najspornijima i za koja mislim da ih svakako treba mijenjati.

1) U potpunosti se slažem s rješenjima triju najspornijih pravopisnih pitanja, doduše nešto manje s pisanjem imenica na *-tak*, *-dak*, *-tac* i *-dac*, no novije je rješenje (dakle bilježenje završnih osnovnih suglasnika *t* i *d*) toga pitanja svakako od triju spornih najprihvatljivije. Ono što mi nikako nije prihvatljivo, to su iznimke od tih pravila. Mislim da nema nikakve potrebe za iznimkama, posebno ne za njihovim većim brojem kada je u pitanju bilježenje jata iza pokrivenoga *r*. Također mislim da nema nikakve potrebe da riječi tipa *zadaci*, *izuzeci*, *deseci* itd. budu iznimka od pravila o bilježenju završnih osnovnih suglasnika *t* i *d*, a posebno nema potrebe reći da *neću*, *nećeš*... mogu pisati odvojeno oni koji žele poštivati hrvatsku tradiciju. Pa nije li i vrijeme od 1960. također hrvatska tradicija? Naravno da jest jer su Hrvati pisali po novosadskom pravopisu, a ne Turci ili Nijemci. O kakvoj onda mi to hrvatskoj tradiciji pričamo?! Dakle postavlja se ovdje pitanje opsega pojma tradicije i njezina jasnoga definiranja. No nastranu to. Puno je važnije što to pravilo nije samo nepotrebno, već je i politički opasno jer daje znak ljudima da će poštivati hrvatsku tradiciju budu li pisali odvojeno. Tako će mnogi pisati odvojeno samo zato jer će misliti da su tada „veći Hrvati“, tj. rastavljeno pisanje negacije i enklitičkoga oblika glagola *htjeti* poprimit će deklaratorno-identitetsku narav. Drugim riječima osim što se tim potpravilom stvara dodatna zbrka, ono bi lako moglo postati i dodatno sredstvo polarizacije među ljudima. Također nema potrebe ni da se govori o religijskom kontekstu kao opravdanju za iznimke u slučaju pisanja *grješnik*, *grješnica* itd. Krene li se na taj način, može se onda uzeti svaka sfera javne komunikacije kao opravdanje za neke iznimke. Ako ste već željeli ostaviti dvostrukosti, onda ste jednostavno trebali reći samo da preferirate jedno rješenje, a oni koji žele mogu pisati i na drugi način, tj. ako već trebaju biti dvostrukosti, onda u slučaju svih triju pitanja treba reći što se preferira, a da može i drukčije u svim slučajevima odnosno bez raslojavanja na više potkategorija. Sve u svemu, iako pozdravljam odabir vaših rješenja, mislim da niste imali dovoljno hrabrosti jasno i glasno raskrstiti s nečim što je, barem po mom sudu, potpuno pogrešno i što je razlog da javnost ismijava našu struku te u tom smislu niste dali osobiti doprinos povećanju jednoznačnosti i jednostavnosti pravopisa.

2) Potpuno mi je neprihvatljivo pisanje *j* u sklonidbi imenica (*Camus/Camusja*) i akronima (*CIA/CIA-je*) koje završavaju na *-i*. To pravilo *Pravopis* čini izrazito fonetiziranim, a hrvatski je pravopis fonološki. Po fonološkom načelu bilježe se fonemi, a ne glasovi i ta dva pravopisna načela treba jasno lučiti. Budući da se *j*, odnosno jedan fon koji je izgovorno između *i* i *j*, čuje u izgovoru, on nije fonem i ne treba ga pisati. To je izvrsno riješeno u Matičinu *Pravopisu* i mislim da to svakako treba mijenjati. Ako za pisanje toga *j* u riječima koje završavaju na *y* koje se izgovara kao *i* te na *i* (npr. Kennedy ili Dali) još i ima tradicijskih argumenata (stručnih, naravno, nema ni tu) jer je takav način pisanja u hrvatskoj pravopisnoj tradiciji češći, za pisanje *j* u riječima koje *i* imaju samo u izgovoru (tipa *Camus*) nema čak ni tradicijskih argumenata jer se tako nikada, barem koliko je meni poznato, nije pisalo, a u suvremenim pravopisima posve sigurno nije. Toplo savjetujem da se od toga odstupi, kao i u slučaju akronima, jer sam siguran da tako nitko neće pisati i pravilo će ostati samo sebi svrhom.

3) Mislim da ne treba uopće govoriti o dvoglasniku jer taj naziv implicira da je dugi jat fonem, što nije, nego je jedan od alomorfonema jata kao morfonema. Posebno nije jasno što se smatra dvoglasnikom. Dvoglasnik je inače naziv samo za dugi refleks jata, dakle *ije*, a ne i za kratki *je*, a u *Pravopisu* se, i to izrijekom i na više mjesta, govori i o „kratkome dvoglasniku“. Može se govoriti o kraćenju dvoglasnika, ali nikako o kratkome dvoglasniku. To je ozbiljan propust i svakako ga treba ispraviti ili objasniti zašto se dvoglasnikom smatra bilo što drugo osim dugoga jata.

4) Također se malo argumenata može naći za pisanje kose crte s bjelinom i bez bjeline (liječnik/liječnica, liječnik specijalist / liječnica specijalistica) kao i za pisanje crtice odnosno spojnice ovisno o broju sastavnica koje se rastavljaju tipa *hoću-neću* s jedne strane i *htio-nehtio* s druge strane. Drugim riječima mislim da je riječ o dodatnom usložnjavanju pravila bez ozbiljnijega razloga.

5) *Maksi* i *mini* su prije prefiksoidi nego pridjevi pa se trebaju pisati sastavljeno s imenicom (minisuknja, minival, maksimoda itd.) Takav je njihov status jasno vidljiv iz nemogućnosti odnosno, eventualno, mogućnosti na granici ovjerenosti, da budu u poziciji leksičkih dijelova imenskoga predikata: usp. npr.:

- a) Njegovo odijelo bilo je bež, a moje plavo.
- b) *Njezin val bio je mini.
- c) *Golf koji smo jučer igrali bio je mini.
- d) *Moda koju volim je maksii.